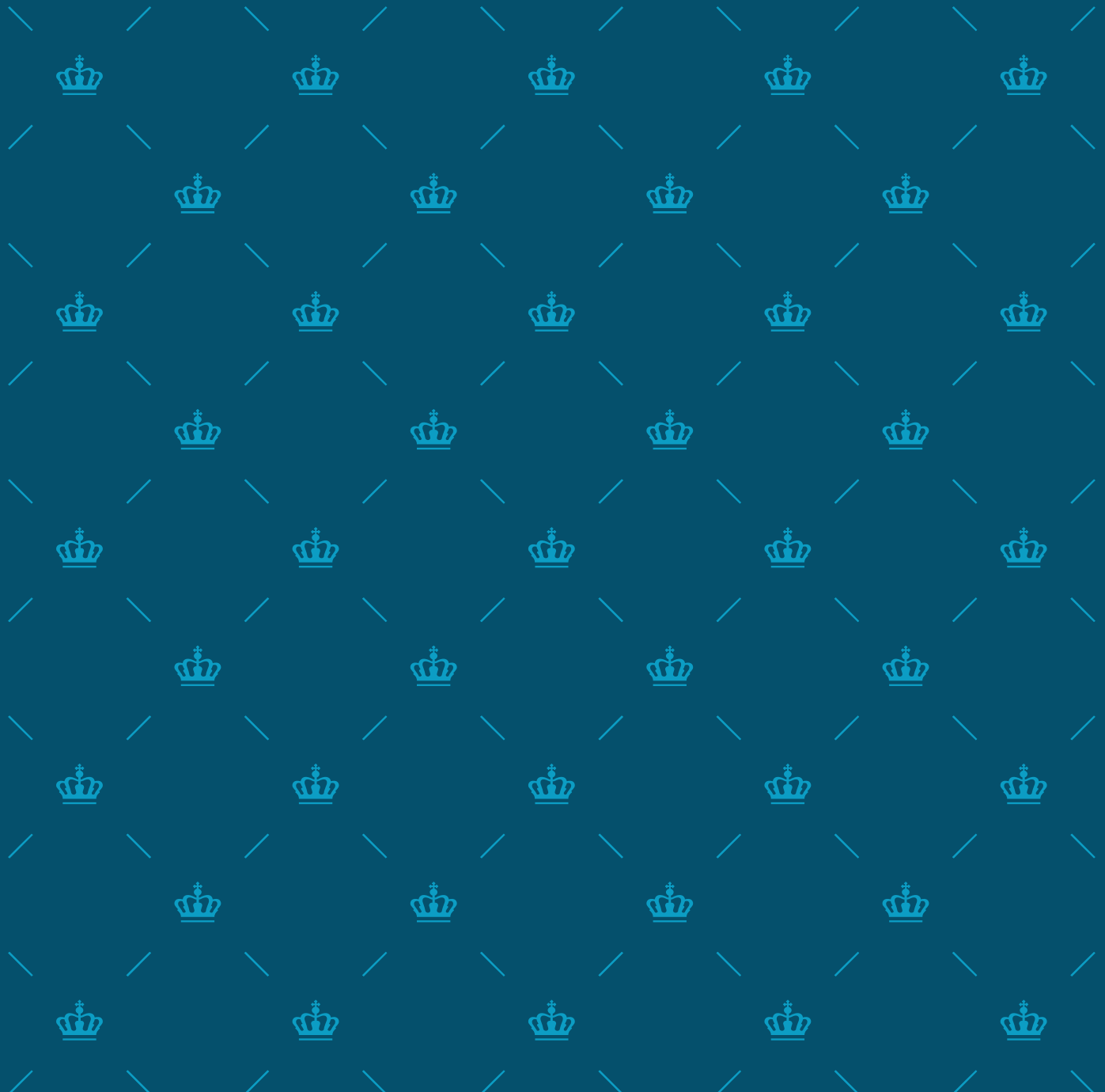




Udlændinge- og
Integrationsministeriet

Medborgerskab 2021

Notat nr. 2: Religiøs praksis og særhensyn



Hovedpointer

Religiøs baggrund og religiøs praksis

- Generelt er gruppen af nydanskere med oprindelse i MENAP-landene og Tyrkiet¹ (MENAPT), en ret homogen gruppe i forhold til deres religiøse baggrund, hvor en overvejende andel (80 pct.) har muslimsk baggrund. Nydanskerne med oprindelse i de øvrige ikke-vestlige lande er en mere heterogen gruppe, hvad angår deres religiøse baggrund. Der er ikke kontrolleret for dette i indeværende notat.
- Generelt praktiserer nydanskere med oprindelse i MENAPT i højere grad deres religion i det daglige end nydanskere i de øvrige ikke-vestlige lande og personer med dansk oprindelse.
- Der er forskel på, hvordan mænd og kvinder med oprindelse i MENAPT-landene praktiserer deres religion. Der er en signifikant større andel af mænd, der deltager i religiøse ceremonier eller tjener månedligt, end kvinder, mens der er en signifikant større andel af kvinder, der beder, mediterer eller lignende ugentligt.
- Oprindelsesgruppernes forskellige religiøse baggrunde kan muligvis forklare en del af forskellene i den religiøse praksis samt kønsforskellene i den religiøse praksis. Der er dog ikke kontrolleret for denne faktor i indeværende notat.

Religiøse særhensyn

- Nydanskere med oprindelse i MENAPT, der er født i Danmark eller indvandret til landet i en tidlig alder (0-12 år), praktiserer i mindre grad deres religion i det daglige end de, der er indvandret til Danmark som teenagere eller voksne. Men de ønsker i højere grad religiøse særhensyn i forhold til dem, der er kommet til Danmark i en senere alder. Det er i særlig høj grad kvinder med oprindelse i MENAPT, som er født og opvokset i Danmark, der ønsker særhensyn.
- Det er i særlig grad religiøse særhensyn omkring forskellige religiøse spiseregler i madordninger i offentlige institutioner, som nydanskerne – samt kvinder med dansk oprindelse – ønsker. Særhensyn i forhold til bøn i arbejdstiden, og at arbejdsløse skal kunne afvise et jobtilbud ud fra egen religiøs overbevisning, uden konsekvenser, er der generelt færre, der ønsker.
- Med undtagelse af mænd med dansk oprindelse, er der flere, der er enige end uenige i, at offentlige institutioner skal acceptere forskellige religiøse spiseregler i madordninger.
- Ca. 8 ud af 10 kvinder med oprindelse i MENAPT, der er født og opvokset i Danmark, mener, at offentlige institutioner skal acceptere forskellige religiøse spiseregler i madordninger. Det samme gælder for ca. 6 ud af 10 kvinder, der er kommet til Danmark senere end 12 årsalderen.
- Ca. 6 ud af 10 kvinder med oprindelse i MENAPT, der er født og opvokset i Danmark, mener, at offentligt ansatte skal have lov til at bede i arbejdstiden. Det er dobbelt så mange som for den samme gruppe af kvinder med oprindelse i de øvrige ikke-vestlige lande og tre gange så mange som kvinder med dansk oprindelse.
- Ca. 4 ud af 10 kvinder med oprindelse i MENAPT, der er født og opvokset i Danmark, mener, at arbejdsløse skal kunne afvise et jobtilbud ud fra egen religiøs overbevisning, uden det har konsekvenser for dem. Det samme gælder for ca. 3 ud af 10 kvinder med oprindelse i øvrige ikke-vestlige lande, der er født og opvokset i Danmark, og for ca. 2 ud af 10 kvinder med dansk oprindelse.

¹ MENAP-lande og Tyrkiet er en regional gruppering, som inkluderer 24 lande: Syrien, Kuwait, Libyen, Saudi-Arabien, Libanon, Somalia, Irak, Qatar, Sudan, Bahrain, Djibouti, Jordan, Algeriet, De Forenede Arabiske Emirater, Tunesien, Egypten, Marokko, Iran, Yemen, Mauretanien, Oman, Afghanistan, Pakistan og Tyrkiet

1 – Baggrund og metode

Hvert år gennemfører Udlændinge- og Integrationsministeriet en spørgeskemaundersøgelse med fokus på medborgerskab blandt ikke-vestlige indvandrere og efterkommeres, som er fyldt 18 år. Indvandrere indgår først i undersøgelserne, når de har opholdt sig i Danmark i mindst tre år. Indvandrere og efterkommer forkortes i analysen til nydanskere.

I Medborgerskabsundersøgelsen 2021 er der særligt fokus på nydanskernes religiøse praksis, og i dette notat undersøges religiøs praksis og holdningerne til religiøse særhensyn i offentligheden. I dette notat sammenlignes efterkommere og indvandrere, som kom til Danmark, da de var mellem 0-12 år, med de nydanskere, som kom til Danmark, efter 12-årsalderen.

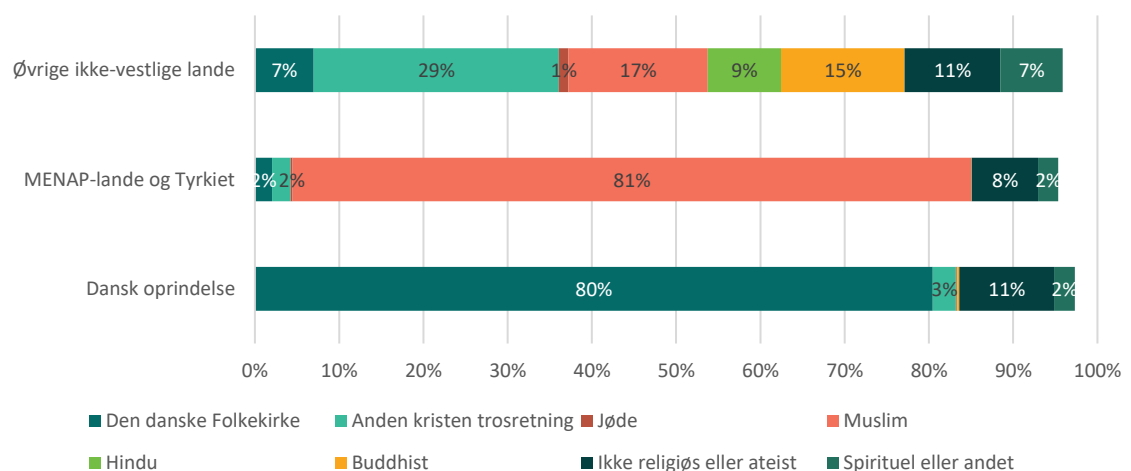
Læs nærmere om Medborgerskabsundersøgelsen i bilag 1.

2 – Religiøs baggrund

Variation i oprindelsesgruppernes religiøse baggrund

- Generelt er gruppen af nydanskere med oprindelse i MENAPT en ret homogen gruppe i forhold til deres religiøse baggrund, hvorimod nydanskerne fra de øvrige ikke-vestlige lande er en relativ heterogen gruppe.
- Nydanskerne med oprindelse i MENAPT har overvejende en muslimsk baggrund (80 pct.), hvorimod den største andel blandt nydanskere med oprindelse i de øvrige ikke-vestlige lande, der har religiøs baggrund i en anden kristen trosretning end den danske folkekirke (29 pct.), efterfulgt af muslimsk baggrund (17 pct.). 80 pct. af personerne med dansk baggrund har religiøs baggrund i den danske folkekirke.
- Der er ikke kontrolleret for oprindelsesgruppernes religiøse baggrunde i indeværende notat.

1.A.: Religiøs baggrund, fordelt på oprindelsesgrupper, pct.



Anm.: Spørgsmålet lyder "hvad er din religiøse baggrund?". Tabellerne summer ikke til 100, da besvarelserne 'ved ikke' og 'ønsker ikke at svare' er udeladt af figuren. Besvarelserne 'ikke religiøs' og 'ateist' er slået sammen i figuren, ligeledes er 'spirituel' og 'andet'. Der er anvendt vægtede svar fra 4.693 respondenter i figuren. χ^2 -test kan ikke udføres pga. tomme celler.

Kilde: Udlændinge- og Integrationsministeriets Medborgerskabsundersøgelse 2021.

3 - Religiøs praksis

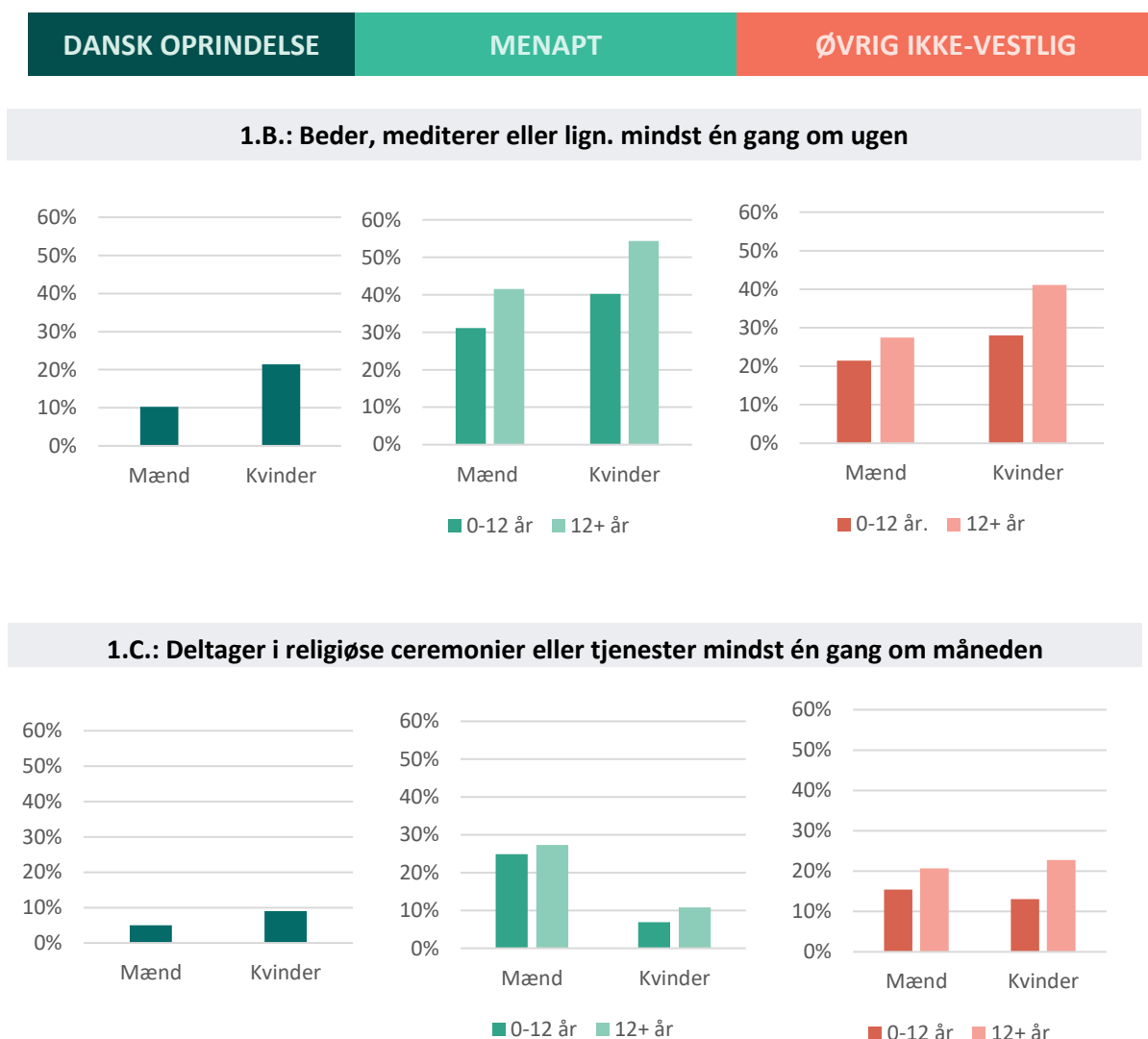
De, der er indvandret til Danmark som teenagere og voksne, praktiserer i højere grad deres religion i det daglige end de, der er født eller opvokset i Danmark

- Oprindelsesgruppernes forskellige religiøse baggrunde kan muligvis forklare en del af forskellene i den religiøse praksis. Der er ikke kontrolleret for denne faktor i indeværende notat.
- Generelt praktiserer nydanskere med oprindelse i MENAPT i højere grad deres religion i det daglige end nydanskere i de øvrige ikke-vestlige lande og personer med dansk oprindelse.
- For nydanskerne med oprindelse i MENAPT gælder det, at de, der er indvandret til Danmark senere end 12-årsalderen, i højere grad praktiserer deres religion i det daglige end de, der er født og opvokset i Danmark. Det gælder for både mænd og kvinder. Eksempelvis beder 54 pct. af kvinderne, der kom til Danmark senere end 12-årsalderen, mod 40 pct. af kvinderne, der er født eller opvokset i Danmark.
- Den samme tendens gør sig gældende for kvinder med oprindelse i øvrige ikke-vestlige lande. Der er dog ingen signifikant forskel mellem dem, der er født og opvokset i Danmark, og dem, der er indvandret i teenageralderen eller som voksen, blandt mændene med oprindelse i de øvrige ikke-vestlige lande, jf. figur 1.a-1.b.

Kvinder beder, mediterer eller lign. oftere end mænd

- Kvinder beder, mediterer eller lign. oftere end mænd. Det gælder for alle tre oprindelsesbaggrunde.
- Der er forskel på, hvordan mænd og kvinder med oprindelse i MENAPT-landene praktiserer deres religion. Der er en større andel af mænd, der deltager i religiøse ceremonier eller tjenester mindst én gang om måneden, end kvinder, mens der er en større andel af kvinder, der beder, mediterer eller lignende mindst én gang om ugen.
- For nydanskere med oprindelse i øvrige ikke-vestlige lande samt for personer med dansk oprindelse, gælder det, at der er en større andel blandt kvinderne, der beder mindst én gang om ugen end blandt mændene, hvorimod der ikke er nogen signifikant forskel mellem kønnene i forhold til, hvor ofte de deltager i religiøse ceremonier eller tjenester.
- Fx deltager 25 pct. af mænd, med oprindelse i MENAPT-landene, der er opvokset i Danmark, i religiøse ceremonier mindst én gang om måneden mod 7 pct. af kvinderne. For samme gruppe gælder det, at 31 pct. af mændene og 40 pct. af kvinderne beder mindst én gang om ugen.
- Oprindelsesgruppernes forskellige religiøse baggrunde kan muligvis forklare en del af kønsforskellen i den religiøse praksis, da der kan være forskellige krav og forventninger til, hvordan mænd og kvinder praktiserer deres religion. Eksempelvis får kvinderne ifølge Islam mere velsignelse af at udfører bønnen privat i hjemmet end ved deltagelse i fællesbøn. Der ikke kontrolleret for denne faktor i det indeværende notat.

FIGUR 1: Religiøs praksis



Anm.: Spørgsmålet til figur 1.b. lyder: "Hvor ofte beder du en bøn, mediterer eller lignende, bortset fra ved religiøse ceremonier/tjenester?". Besvarelserne 'Hver dag', 'Mere end én gang om ugen' og 'Én gang om ugen' er lagt sammen i figuren. Spørgsmålet til figur 1.c. lyder: "Hvor ofte deltager du i religiøse ceremonier eller tjenester i en moske, kirke, synagoge, tempel eller organiserede møder?". Besvarelserne "Oftere end én gang om ugen", "Ca. én gang om ugen" og "Ca. én gang om måneden" er regnet sammen i figuren. Der er anvendt vægtede svar fra 4.001 respondenter i figur 1.b. og fra 4.002 respondenter i figur 1.c.

Kilde: Udlændinge- og Integrationsministeriets Medborgerskabsundersøgelse 2021.

3 - Religiøse særhensyn i offentligheden

- Nydanskere, der er født eller indvandret til Danmark i en tidlig alder (0-12 år), ønsker i højere grad religiøse særhensyn end de, der er indvandret til Danmark som teenagere eller voksne (12+ år), *jf. figur 2.A-2.C.*
- Det er i særlig høj grad kvinder med oprindelse i MENAPT, som er født eller opvokset i Danmark, som ønsker særhensyn.
- Det er i særlig grad religiøse særhensyn omkring forskellige religiøse spiseregler i madordninger i offentlige institutioner, som nydanskerne ønsker. Særhensyn i forhold til bøn i arbejdstiden og at arbejdsløse skal kunne afvise et jobtilbud, ud fra egen religiøs overbevisning, uden konsekvenser, er der generelt færre der ønsker.

Figur 2.A: Offentlige ansatte skal have lov til at bede i arbejdstiden

- Der er en signifikant større andel blandt kvinder med oprindelse i MENAPT, der mener, at offentligt ansatte skal have lov til at bede i arbejdstiden end blandt mændene. Der er ingen signifikant forskel mellem kvinder og mænds holdninger til bøn i arbejdstiden blandt nydanskere med oprindelse i de øvrige ikke-vestlige lande eller blandt personer med dansk oprindelse.
- Ligeledes er der signifikant større andele der mener, at offentligt ansatte skal have lov til at bede blandt nydanskere, der er født og opvokset i Danmark, end blandt nydanskere, der er indvandret til landet senere end 12-års alderen. Det gælder for begge køn og oprindelsesgrupper.
- Ca. 6 ud af 10 kvinder med oprindelse i MENAPT, der er født og opvokset i Danmark, mener, at offentligt ansatte skal have lov til at bede i arbejdstiden. Det er dobbelt så mange som for den samme gruppe af kvinder med oprindelse i de øvrige ikke vestlige lande og tre gange så mange som kvinder med dansk oprindelse, *jf. figur 2.A.*

Figur 2.B: Offentlige institutioner skal acceptere forskellige religiøse spiseregler i madordninger

- Med undtagelse af mænd med dansk oprindelse, er der flere, der er enige end uenige i, at offentlige institutioner skal acceptere forskellige religiøse spiseregler i madordninger, *jf. figur 2.B.*
- Der er ingen signifikant forskel mellem mænd og kvinder med oprindelse i MENAPT eller de øvrige ikke-vestlige lande. Kvinder med dansk oprindelse er dog signifikant mere enige end mænd med dansk oprindelse i, at offentlige institutioner skal acceptere forskellige religiøse spiseregler i madordninger.
- Der er signifikant større andele, der mener, at offentlige institutioner skal acceptere forskellige religiøse spiseregler blandt nydanskere, der er født og opvokset i Danmark, end de, der er kommet til Danmark senere end 12-årsalderen.
- Ca. 8 ud af 10 kvinder med oprindelse i MENAPT, der er født og opvokset i Danmark, mener, at offentlige institutioner skal acceptere forskellige religiøse spiseregler i madordninger. Det samme gælder for ca. 6 ud af 10 kvinder, der er kommet til Danmark, senere end 12 års alderen. *jf. figur 2.B.*

Figur 2.C: Arbejdsløse skal kunne afvise et jobtilbud ud fra egen religiøs overbevisning, uden konsekvenser for dem

- Det er kun kvinder med oprindelse i MENAPT, der er født og opvokset i landet, der i højere grad er enige end uenige i, at arbejdsløse skal afvise et jobtilbud ud fra egen religiøs overbevisning, uden det har konsekvenser for dem, *jf. figur 2.C.*

-
- Ca. 4 ud af 10 kvinder med oprindelse i MENAPT, der er født og opvokset i Danmark, mener, at arbejdsløse skal kunne afvise et jobtilbud ud fra egen religiøs overbevisning, uden det har konsekvenser for dem. Det samme gælder for ca. 3 ud af 10 kvinder med oprindelse i øvrige ikke-vestlige lande, der er født og opvokset i Danmark, og for ca. 2 ud af 10 kvinder med dansk oprindelse, *jf. figur 2.C*.

FIGUR 2: Religiøse særbehov i offentligheden



Anm.: Af figur 2.A-2.C fremgår svarfordelingen på tre spørgsmål vedr. religiøse særbehov i offentligheden. Figurene er opdelt efter køn, herkomst og indvandringsalder. Procenterne i figurene summer ikke til 100, da besvarelserne 'ved ikke' og 'ønsker ikke at svare' er udeladt. Svarmulighederne "helt enig" og "enig" er regnet sammen i figuren, ligeledes er svarene "helt uenig" og "uenig". Der er anvendt vægtede svar fra 4.693 respondenter.

Kilde: Udlændinge- og Integrationsministeriets Medborgerskabsundersøgelse 2021.

Bilag 1 – Medborgerskabsundersøgelsen 2021

1.1 Om spørgeskemaundersøgelsen

Udlændinge- og Integrationsministeriet har i en årrække lavet årlige spørgeskemaundersøgelser, der belyser indvandrere og efterkommeres medborgerskab i Danmark.

Der benyttes så vidt muligt spørgsmål og spørgeteknikker, som er udviklet og afprøvet af anerkendte forskere. Data er indsamlet af DST Survey, Danmarks Statistik for UIM, som samlede data ind i perioden december 2020 til maj 2021 ved en kombination af internetspørgeskema og telefoninterview (mixed-mode).

1.2 Undersøgelsens deltagere

Medborgerskabsundersøgelsens deltagere er både nydanskere og personer med dansk oprindelse i alderen 18 år og derover. Gruppen af nydanskere omfatter indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse. Indvandrerne i undersøgelsen har haft mindst tre års opholdstid i Danmark.

Undersøgelsen er baseret på en repræsentativ, stratificeret stikprøve, hvor svarpersonerne er tilfældigt udvalgt i et aktuelt CPR-register. Fra 2012 til 2020 blev svarpersonerne udtrukket fra tre strata. For årets medborgerundersøgelse for 2021 udtrækkes fra fem strata, hvor nydanskerne er opdelt i grupperingerne MENAP-lande og Tyrkiet² og øvrige ikke-vestlige lande.

De fem strata er:

- 1) 18-29 årige nydanskere med oprindelse i MENAP-lande og Tyrkiet,
- 2) 18-29 årige nydanskere med oprindelse i de øvrige ikke-vestlige lande,
- 3) 30+ årige nydanskere med oprindelse i MENAP-lande og Tyrkiet,
- 4) 30+ årige nydanskere med oprindelse i de øvrige ikke-vestlige lande og
- 5) dansk oprindelse.

1.3 Repræsentativitet og svarprocenter i undersøgelsen

Den samlede svarprocent i undersøgelsen er 44%. Der indgår 4693 besvarelser. Det er dog betydelige forskelle mellem svarprocenten for de forskellige strata, som fremgår af tabel 1 nedenfor. I Medborgerskabsundersøgelsen 2021 var det vanskeligt at få personer med oprindelse i MENAP-lande og Tyrkiet, især dem i de yngre aldersstrata til at besvare spørgeskemaet.

² MENAP-lande og Tyrkiet er en regional gruppering, som inkluderer 24 lande: Syrien, Kuwait, Libyen, Saudi-Arabien, Libanon, Somalia, Irak, Qatar, Sudan, Bahrain, Djibouti, Jordan, Algeriet, De Forenede Arabiske Emirater, Tunesien, Egypten, Marokko, Iran, Yemen, Mauretanien, Oman, Afghanistan, Pakistan og Tyrkiet.

Tabel 1: Antal besvarelser og svarprocenter, 2012-2021

	2012	2013	2014	2016	2017	2018	2019	2020		2021	
	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.		antal	pct.
Nydanskere 18-29 år	50,2 %	46,0 %	43,5 %	37,3 %	41,8 %	44,9 %	40,9 %	39,4 %	MENAP-lande og Tyrkiet	587	32,6 %
									Øvrige ikke-vestlige lande	765	45,0 %
Nydanskere 30+ år	53,1 %	52,1 %	45,5 %	41,9 %	47,3 %	47,7 %	44,1 %	46,8 %	MENAP-lande og Tyrkiet	1.138	38,0 %
									Øvrige ikke-vestlige lande	1.372	48,0 %
Dansk oprindelse	70,0 %	69,4 %	62,9 %	59,2 %	60,3 %	70,8 %	62,7 %	61,7 %	Dansk oprindelse	831	60,3 %

Kilde: Udlændinge-og Integrationsministeriets medborgerskabsundersøgelser

Det er ikke et nyt fænomen, at svarprocenten ligger lavere blandt etniske minoriteter, og at der er en række særlige udfordringer forbundet med at gennemføre spørgeskemaundersøgelser blandt etniske minoriteter (Fage Hedegaard 2017). Spørgeskemastudier har generelt gennem de seneste flere år haft faldende deltagelsesprocent. Der er en løbende dialog med Danmarks Statistik om, hvordan svarprocenten kan blive så høj som mulig.

For at øge svarprocenten er der gjort en række tiltag. Først og fremmest udarbejdes et spørgeskema med så få spørgsmål som muligt for at mindske besvarelsesbyrden. Dertil kan nævnes udsendelse af ekstra rykkerbreve, herunder særlige rykkere til delvise besvarelser. Spørgeskemaet er oversat til 6 forskellige sprog, der er digital og telefonisk opfølgning, udlodning af præmier for svar mv.

For at sikre repræsentativiteten i analysen er der desuden anvendt vægtet data. Vægtet data betyder, at alle svarpersoner er vægtet efter deres andel i befolkningen, således at besvarelser fra grupper, som er overrepræsenterede i undersøgelsen, vægtes ned, mens besvarelser fra de underrepræsenterede grupper vægtes op. Data er vægtet på baggrund af køn, alder, familietype, socioøkonomisk status, uddannelse, region, familieindkomst og sproggruppe.

Når man arbejder med stikprøver, vil der altid være en usikkerhed forbundet med svarene, da man ikke kan vide om variation i svar skyldes tilfældighed pga. 'stikprøvestøj' eller faktiske forskelle i befolkningen. Derfor gennemføres statistiske tests for at tjekke sammenhængene mellem variable. Tests fremgår af anmærkninger og ved særlig statistisk usikkerhed nævnes det i brødteksten.

—

—